

Capitolul I. Infrafracțiuni contra patrimoniului

Secțiunea 1. Considerații generale

§1. Noțiunea de patrimoniu și specificul ocrotirii sale penale

Constituția României, prin art. 136 alin. (1), prevede în mod expres faptul că proprietatea este publică sau privată. În principiu, orice bun, mobil sau imobil, poate forma obiect al dreptului de proprietate publică sau privată. În același articol, în alin. (3) sunt enumerate bunurile care fac obiectul exclusiv al proprietății publice: bogățiile de interes public ale subsolului, spațiul aerian, apele cu potențial energetic valorificabil, de interes național, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, precum și alte bunuri stabilite de legea organică. Această enumerare se completează cu alte bunuri stabilite, prin diferite legi speciale, ca aparținând proprietății publice. Proprietatea, publică sau privată, poate fi încălcată prin aceleași fapte de pericol social considerate ca fiind infracțiuni.

Noțiunea de „**patrimoniu**” are o sferă mai largă decât noțiunea de „proprietate”, incluzând nu numai proprietatea, ci și totalitatea drepturilor și obligațiilor care au valoare economică. În această accepțiune, patrimoniul este ocrotit, în primul rând, printr-un ansamblu de mijloace juridice extrapenale, civile și de altă natură, și numai în ultimă instanță prin intermediul normelor penale.

În Titlul III al Părții speciale a Codului penal, legiuitorul a incriminat acele fapte de pericol social care sunt săvârșite împotriva relațiilor sociale privitoare la existența și folosirea liberă a patrimoniului unei persoane.

În terminologia legii penale, noțiunea de „patrimoniu” nu are același înțeles ca și în dreptul civil. **Sub aspect civil**, pa-

trimoniul este definit ca fiind o universalitate de drept constituită din totalitatea drepturilor subiective și obligațiilor pe care le are o persoană fizică sau juridică și care au o valoare economică, adică pot fi evaluabile în bani^[1]. Patrimoniul este un concept juridic care exprimă ansamblul de drepturi și obligații ale unei persoane ca o universalitate, ca o totalitate independentă de bunurile pe care le cuprinde la un moment dat patrimoniul.

Din cuprinsul patrimoniului fac parte bunurile corporale și incorporeale, bunurile consumptibile ori fungibile, mobile sau imobile, principale ori accesorii, adică tot ce reprezintă puteri, facultăți, aptitudini ale subiectului privite din punct de vedere al valorii lor economice și a raporturilor care se nasc din exercițiul acestor puteri, facultăți, aptitudini^[2].

În dreptul penal, noțiunea de patrimoniu în legătură cu infracțiunile care se pot comite împotriva acestuia are un înțeles mai restrâns și se referă la bunuri nu ca universalitate, ci în individualitatea lor susceptibilă de a fi apropiate de făptuitor prin mijloace frauduloase.

Infrațiunea nu ar putea fi săvârșită împotriva patrimoniului ca universalitate de bunuri, pentru că aceasta va exista întotdeauna^[3].

În incriminările privind faptele care aduc atingere patrimoniului, legea penală are în vedere acțiunea ilicită a făptuitorului, iar nu poziția juridică a victimei, ceea ce înseamnă că infractorul trebuie să justifice că avea dreptul să săvârșească fapta pe care legea penală o prevede ca infracțiune. Victima nu este ținută să dovedească faptul că ar fi proprietar sau că ar poseda legitim ori că ar avea alte drepturi asupra bunului care i-a fost sustras, însușit sau distrus prin săvârșirea infracțiunii^[4].

Legea penală a considerat că, pentru a apăra patrimoniul și drepturile legate de acesta, este necesar în primul rând să

---

[1] C.C., dec. nr. 707/2006 (M. Of. nr. 970 din 5 decembrie 2006).

[2] *M.B. Cantacuzino*, Elementele dreptului civil, Ed. Cartea Românească, București, 1921, p. 36-37.

[3] *Gh. Nistoreanu, V. Dobrinioiu, Al. Boroj, I. Pascu, I. Molnar, V. Lazăr*, Drept penal. Partea specială, Ed. Europa Nova, București, 1997, p. 193.

[4] *V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca*, Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială, vol. III, ed. a 2-a, Ed. All Beck, București, 2002, p. 420.

fie apărate situațiile de fapt existente, să se asigure menținerea acestora în starea în care se aflau până la intervenția ilicită a făptuitorului, deoarece orice modificare a lor prin fapte ilicite duce la o imposibilă sau dificilă ocrotire reală a entităților patrimoniale care fac obiectul drepturilor subiective. Atâta vreme cât un bun își păstrează situația de fapt, stabilită și cunoscută de cei interesați, cei care ar pretinde că au vreun drept asupra aceluși bun și-l vor putea valorifica în mod real, dar dacă bunul și-a pierdut situația de fapt (a fost sustras, înșușit, distrus, ascuns), orice valorificare a dreptului devine ne-realizabilă. Așadar, schimbarea pe căi ilicite a situației entităților patrimoniale constituie specificul infracțiunilor contra patrimoniului.

Sub denumirea de „Infracțiuni contra patrimoniului” dată Titlului III din Partea specială a Codului penal se află două categorii de bunuri susceptibile de a fi ocrotite prin incriminarea faptelor contra patrimoniului, în raport de formele diferite de proprietate:

– **proprietatea publică**, ce, în lumina art. 858 noul C. civ.^[1], este „dreptul de proprietate ce aparține statului sau unei unități administrativ-teritoriale asupra bunurilor care, prin natura lor sau prin declarația legii, sunt de uz ori de interes public, cu condiția să fie dobândite prin unul dintre modurile prevăzute de lege”. Totodată, conform art. 554 alin. (1) noul C. civ., „Bunurile statului și ale unităților administrativ-teritoriale care, prin natura lor sau prin declarația legii, sunt de uz sau de interes public formează obiectul proprietății publice, însă numai dacă au fost legal dobândite de către acestea”;

– **proprietatea privată**, care, în conformitate cu art. 555 alin. (1) noul C. civ., este „dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege”, iar conform art. 553 alin. (1), „Sunt obiect al proprietății private toate bunurile de uz sau de interes privat aparținând persoanelor fizice, persoanelor juridice de drept privat sau de drept public, inclusiv bunurile care alcătuiesc domeniul privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale”.

---

[1] Codul civil adoptat prin Legea nr. 287/2009, republicat în M. Of. 505 din 15 iulie 2011, aplicabil de la 1 octombrie 2011.

§2. Condiții preexistente

A. Obiectul juridic

a) Obiectul juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului constă în ansamblul relațiilor speciale ale căror formare, desfășurare și dezvoltare sunt asigurate prin apărarea patrimoniului, incriminarea și sancționarea acestor infracțiuni asigurând formarea, dezvoltarea și întărirea acestora.

Obiectul juridic special. Alături de obiectul juridic generic, care constituie un aspect comun, fiecare infracțiune are și un obiect juridic specific propriu, ce constă în relațiile sociale referitoare la posesia asupra bunurilor, încrederea și bunacredință pe care trebuie să se bazeze relațiile sociale cu caracter patrimonial etc., care va fi analizat în detaliu la fiecare infracțiune.

b) Obiectul material al infracțiunilor contra patrimoniului îl constituie bunul asupra căruia a fost îndreptată fapta incriminată și acesta trebuie să îndeplinească următoarele trăsături generale:

- să fie un bun material sau corporal;
- să fie, în genere, un bun mobil (susceptibil de a fi deplasat fizic). Prin excepție, poate fi și un bun imobil (de exemplu, la infracțiunea de înșelăciune);
- să rezulte o valoare social-economică sau de întrebuințare;
- să se afle în posesia sau detenția cuiva (bunurile părăsite nu pot constitui obiect material al unei infracțiuni);
- să aparțină patrimoniului unei persoane.

Prin **bunuri** înțelegem toate lucrurile care sunt utile omului în viața social-juridică și care sunt totodată susceptibile de apropiere sub forma unor drepturi patrimoniale pe care să le poată exercita în cadrul unor raporturi juridice civile.

Bunurile unei persoane pot fi privite în totalitate în cadrul patrimoniului ca universalitate de drepturi și obligații, iar în individualitate în funcție de regimul lor juridic. Între bun și patrimoniu există corelația de tipul parte-întreg.

Clasificarea bunurilor prezintă importanță, deoarece ea determină asemănările și deosebirile dintre anumite categorii de bunuri.

Vom analiza în continuare principalele **categorii de bunuri**:

i. bunuri mobile și bunuri imobile. Bunurile mobile sunt cele care nu au o așezare fixă și stabilă, fiind susceptibile de a fi strămutate sau transportate dintr-un loc în altul. Bunurile imobile sunt cele care au o așezare fixă și stabilă, în sensul că nu se pot mișca dintr-un loc în altul;

ii. bunuri individual determinate și bunuri determinate generic. Bunurile individual determinate sunt acele bunuri care, potrivit naturii lor, se individualizează prin însușiri proprii. Bunurile determinate generic sunt acele bunuri individualizate prin însușirile speciei sau categoriei din care fac parte. Această individualizare se poate realiza prin cântărire, măsurare, numărare;

iii. bunuri fungibile și bunuri nefungibile. Bunurile fungibile sunt acele bunuri care, în executarea unei obligații, găsindu-se într-un raport de echivalență, se pot schimba între ele (banii, titlurile de valoare sau alte bunuri generice). Bunurile nefungibile sunt cele care, având individualitate proprie determinată pe baza unor trăsături specifice, nu se pot înlocui unele cu altele pentru a elibera pe debitor de executarea obligației ce îi revine;

iv. bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile. Bunurile consumptibile sunt cele care se consumă la prima lor întrebuințare (de exemplu, alimente, lemn, combustibil), iar bunurile neconsumptibile sunt cele care pot fi întrebuințate în mod continuu, fără ca prin aceasta să se consume materialmente substanța sau să fie implicată înstrăinarea lor (terenuri, clădiri);

v. bunuri corporale și bunuri incorporale. Bunurile corporale sunt acelea care au existență materială perceptibilă simțurilor umane, în timp ce bunurile incorporale reprezintă valoarea economică ideală cu existență abstractă:

- drepturile reale, altele decât drepturile de proprietate;
- proprietățile incorporale – fondul de comerț, dreptul de autor și alte drepturi conexe;

- titlurile de valoare, fiind incluse în această categorie valorile mobiliare (acțiuni, obligațiuni), precum și efectele de comerț (cambia, biletul la ordin și cecul);
- drepturile de creanță.

B. Subiecții infracțiunii

a) Subiectul activ nemijlocit poate fi, de regulă, orice persoană, deoarece legea nu prevede o cerință specială cu privire la acesta. În mod excepțional, la unele infracțiuni legea cere ca subiectul să îndeplinească anumite condiții. Astfel, la infracțiunea de delapidare se cere ca subiectul activ nemijlocit să fie calificat, să aibă calitatea de funcționar, gestionar sau administrator. Participația penală este posibilă, de regulă, în toate formele sale (coautorat, instigare, complicitate), dar la infracțiunile unde subiectul activ trebuie să aibă o anumită calitate, această condiție trebuie îndeplinită și de coautori.

b) Subiectul pasiv este persoana fizică sau juridică de drept privat, cât și statul, în cazul bunurilor ce fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

§3. Conținut constitutiv

A. Latura obiectivă

a) Elementul material constă într-o acțiune sau inacțiune social periculoasă.

Am arătat mai sus că legea penală ține seama de situațiile de fapt existente în care se găsesc bunurile (entitățile patrimoniale) pe care înțelege să le ocrotească. Acțiunile ilicite prin care pot fi modificate în mod social periculos aceste situații de fapt sunt: acțiunile de sustragere (luare, determinare), acțiunile de fraudă (abuz, amăgire) și acțiunile de samavolnicie (distrugere, degradare, invadare).

Pe baza acestui criteriu de diferențiere materială, infracțiunile contra patrimoniului pot fi clasificate în trei categorii:

- fapte de sustragere (furt, tâlhărie, piraterie, tănuire);
- fapte de fraudă (abuz de încredere, gestiune frauduloasă, înșelăciune, delapidare și însușirea bunului găsit);

– fapte de samavolnicie (distrugere și tulburare de posesie).

În toate aceste categorii de fapte, bunul care constituie obiectul material al infracțiunii se găsea în momentul săvârșirii infracțiunii într-o situație de fapt pe care a pierdut-o prin săvârșirea faptei^[1].

b) Cerințele esențiale. De regulă, infracțiunile contra patrimoniului nu sunt subordonate vreunei condiții speciale de loc și timp pentru existența infracțiunii. Uneori, locul sau timpul constituie circumstanțe de agravare ale infracțiunii (furt, tâlhărie).

c) Urmarea imediată. Urmarea socialmente periculoasă constă, de regulă, în producerea unei pagube în patrimoniul unei persoane fizice sau juridice private ori al unei persoane juridice de drept public.

d) Legătura de cauzalitate. Între elementul material și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate.

B. Latura subiectivă

Infracțiunile contra patrimoniului se săvârșesc, de regulă, cu intenție directă sau indirectă. În mod excepțional, infracțiunea de distrugere poate fi comisă și din culpă. Conținutul subiectiv este caracterizat la unele infracțiuni prin indicarea scopului sau prin existența relei-credințe.

§4. Forme, modalități, sancțiuni

Infracțiunile contra patrimoniului, fiind infracțiuni care se realizează prin acțiune, sunt susceptibile de a trece prin faza actelor premergătoare, a tentativei, a consumării și chiar a epuizării. **Tentativa** este posibilă la majoritatea infracțiunilor din această categorie și este sancționată, potrivit dispozițiilor art. 222 C. pen.

---

[1] V. Dongoroz și colab., op. cit., p. 424-425.

Consumarea infracțiunilor contra patrimoniului are loc în momentul în care executarea acțiunii intenționate este dusă până la capăt, producându-se și urmarea periculoasă specifică acestor infracțiuni.

Din punct de vedere **procesual**, infracțiunile contra patrimoniului sunt, în general, supuse urmării din oficiu. Excepțional, pentru câteva dintre aceste infracțiuni considerate mai ușoare, s-a prevăzut urmărirea numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate [art. 210, art. 213 alin. (2), art. 217 alin. ultim C. pen.]. În cazul acestor infracțiuni împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Infracțiunile contra patrimoniului se diferențiază între ele și prin pericolul social generic specific fiecăreia. Aceasta se reflectă în modul de **sanționare** a infracțiunilor prevăzute în acest titlu al Codului penal. Pentru anumite infracțiuni din acest grup, legiuitorul a prevăzut pedeapsa închisorii cu limite mai reduse, alternativ cu pedeapsa amenzii, iar pentru celelalte infracțiuni pedeapsa este închisoarea, dar în limite mai largi. Prin aceasta, legiuitorul a avut în vedere că faptele contra patrimoniului prezintă diferențieri mari sub aspectul pericolului social și pericolozității făptuitorului.

În ceea ce privește **pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi**, aceasta se aplică în mod obligatoriu pentru unele variante agravante [art. 209 alin. (4), art. 211 alin. (3), art. 212 alin. (3), art. 215 alin. (5)]. În alte cazuri, ea se aplică în mod facultativ, atunci când instanța stabilește o pedeapsă cu închisoarea de cel puțin 2 ani și apreciază ca necesară pedeapsa complementară față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului (art. 65 C pen.).

În cazul săvârșirii acestor infracțiuni, instanța va putea dispune **confiscarea specială**, dacă constată îndeplinirea condițiilor din art. 118 C pen., și **confiscarea extinsă**, potrivit art. 118² alin. (1) lit. j) C. pen.

Secțiunea a 2-a. Gestiunea frauduloasă (art. 214 C. pen.)

§1. Conținut legal

„(1) Pricinuirea de pagube unei persoane, cu rea-credință, cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către cel care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Gestiunea frauduloasă săvârșită în scopul de a dobândi un folos material se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

(3) Dacă bunul este proprietate privată^[1], acțiunea penală pentru fapta prevăzută în alin. (1) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate”.

Gestiunea frauduloasă se aseamănă cu abuzul de încredere, deoarece în ambele cazuri făptuitorul, căruia i-au fost încredințate anumite bunuri, își încalcă obligațiile pe care le are cu privire la aceste bunuri, pricinuind pagube proprietarului lor. Spre deosebire de abuzul de încredere, făptuitorului i se încredințează o universalitate de bunuri, care poate reprezenta întregul avut al unei persoane sau o parte a acestuia. În cuprinsul său se pot include bunuri de orice natură, chiar și consumptibile, precum și drepturi reale ori de creață^[2].

Gestiunea frauduloasă se deosebește și de infracțiunea de delapidare, în special prin natura raportului juridic de încredințare a patrimoniului și prin aceea că făptuitorul nu are calitatea de gestionar pe baza legislației muncii și nu este necesar să urmărească obținerea unui folos material pentru el sau pentru alte persoane^[3].

---

^[1] Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 5/1999 (M. Of. nr. 95 din 5 martie 1999), a stabilit că dispoziția „cu excepția cazului când acesta este în întregime sau în parte al statului”, prevăzută la art. 214 alin. (3) C. pen., este neconstituțională.

^[2] Gh. Voinea, Abuz de încredere, gestiune frauduloasă. Prezentare comparativă, în Dreptul nr. 2/1996, p. 65.

^[3] V. Nicolescu, Delapidarea și gestiunea frauduloasă. Asemănări și deosebiri, în R.D.P. nr. 4/2000, p. 98; I. Lascu, Gestiunea frauduloasă și delapidarea. Criterii de diferențiere, în Dreptul nr. 7/2004, p. 120; H. Diaco-

§2. Condiții preexistente

A. Obiectul infracțiunii

a) Obiectul juridic. Obiectul juridic generic al infracțiunii de gestiune frauduloasă, ca la orice infracțiune din grupul infracțiunilor contra patrimoniului, îl constituie relațiile sociale de ordin patrimonial, ale căror formare, desfășurare și dezvoltare sunt asigurate prin apărarea patrimoniului.

Obiectul juridic special al ocrotirii penale în cazul infracțiunii de gestiune frauduloasă îl constituie relațiile sociale de ordin patrimonial pentru a căror formare, desfășurare și dezvoltare este necesar un minim de încredere în persoana care a primit în administrare sau conservare bunurile altuia, că nu va provoca cu rea-credință pagube proprietarului bunurilor respective. Acest minim de încredere constituie un atribut pentru valoarea socială a patrimoniului, fără o atare încredere această valoare nemaiputând genera relații sociale normale.

b) Obiectul material. Constituie obiectul material al infracțiunii o universalitate de bunuri ce aparține patrimoniului unei persoane (întregul patrimoniu, o parte din el sau un singur bun). În această universalitate pot intra bunuri de toate categoriile: mobile și imobile, fungibile și nefungibile, consumptibile și neconsumptibile, drepturi reale și de creanță, dacă au fost încredințate cu scopul prevăzut de art. 214 C. pen. Actele de fraudă în gestiune putând privi oricare dintre aceste bunuri, obiectul material al infracțiunii îl va constitui bunul în raport cu care a fost păgubit titularul patrimoniului (bunurile înstrăinate, consumate, risipite, distruse, creanțe prescrise). În caz de pluralitate de acte abuzive, va exista în mod firesc și o pluralitate de obiecte materiale^[1].

Constituie obiect material și bunurile asupra cărora făptuitorul are un drept de coproprietate, dacă un coproprietar i-a

---

nescu, Criterii de diferențiere între infracțiunile de gestiune frauduloasă și delapidare, în *Dreptul* nr. 11/1998, p. 80, citați de *M. Basarab, V. Pașca, Gh. Mateuț, C. Butiuc, T. Medeanu, M. Bădilă, R. Bodea, V. Mirișan, P. Dungan, R. Mancaș, C. Miheș*, Codul penal comentat. Vol. II. Partea specială, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 446.

^[1] *V. Dongoroz și colab.*, op. cit., p. 487.

Încredințat celui alt administrarea sau conservarea întregii universalități de bunuri^[1].

Conservarea bunurilor presupune paza acestora și protejarea corespunzătoare pentru a nu fi distruse sau degradate ori pentru a nu fi diminuate veniturile pe care le produc. În această activitate se include și protejarea juridică a acelor bunuri, în vederea evitării pierderii dreptului de proprietate sau a grevării cu unele sarcini, cum ar fi prescripția achizitivă, ipoteca sau uzufructul.

Activitatea de administrare corespunzătoare trebuie realizată prin prisma naturii și particularității bunului respectiv. Conservarea și administrarea bunurilor se realizează pe baza normelor specifice dreptului civil.

Comiterea acestei infracțiuni presupune existența unui raport juridic în temeiul căruia făptuitorul a primit însărcinarea de a administra sau conserva bunurile persoanei vătămate. Încredințarea bunurilor se realizează pe baza unui contract sau pe baza unor dispoziții legale, producerea prejudiciului realizându-se pe parcursul neîndeplinirii corespunzătoare a acestei însărcinări^[2].

B. Subiecții infracțiunii

a) Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării bunurilor altuia (deci nu este necesar să aibă calitatea de funcționar^[3]) și care pricinuieste cu rea-credință diferite pagube în timpul însărcinării primite. Este vorba de un **subiect activ calificat** prin calitatea de administrator al averii altuia.

Administrarea și conservarea decurg dintr-un raport juridic și implică o anumită conduită din partea celui căruia i-au fost încredințate bunurile, în așa fel încât să nu fie prejudiciate interesele proprietarului acestor bunuri.

---

[1] *Tr. Pop.*, în *C. Rătescu, I. Ionescu-Dolj, I.Gr. Periețeanu, V. Dongo-roz, H. Aznavorian, Tr. Pop, M.I. Papadopolu, N. Pavelescu*, Codul penal „Regele Carol II” adnotat, vol. III, Ed. Librăria Socec & Co, București, 1937, p. 521.

[2] *M. Basarab, V. Pașca (coord.)*, op. cit., vol. II, p. 446.

[3] C.S.J., s. pen., dec. nr. 1080/1998, în *Dreptul nr. 10/1999*, p. 158.